

„VÝZVA STAROSTŮM 2013“.

Dne 10. září 2013 se v sídle Svazu měst a obcí České republiky uskutečnilo jednání k tzv. „Výzvě starostům 2013“. Cílem jednání bylo vytvoření širší platformy pro města a obce umožňující definovat konkrétní požadavky v oblasti vzájemného soužití, jejichž naplnění by mělo předejít vzniku sociálních nepokojů. Platforma Svazu byla zvolena proto, že zde již existuje pracovní skupina pro problematiku sociálního začleňování, která se touto záležitostí dlouhodobě zabývá.

Preamble

Stále větší počet měst a obcí České republiky dnes čelí problémům vzájemného soužití svých obyvatel. Volení zástupci územní samosprávy jsou si vědomi klíčového významu měst a obcí při hledání řešení těchto sporů, stát jim však musí vytvořit takové právní, ekonomické a personální zázemí, aby své úloze mohly dostát. Tuto roli stát dlouhodobě neplní, jeho zásahy jsou v této oblasti neefektivní, neekonomické a bohužel zcela nekonceptní. V poslední době na tuto skutečnost upozornili autoři „Výzvy starostům 2013“, ke které se přidaly desítky oslovených měst a obcí. Výzva stojí v pozadí níže uvedených konkrétních návrhů, které města a obce chtějí vůči státu prosadit.

Problémy vzájemného soužití občanů nemohou jednotlivé obce řešit izolovaně či dokonce na úkor obcí jiných. Krátkodobá a líbivá řešení spočívající v odsunutí tak závažných problémů, kterými je vzájemné soužití občanů, avšak na území jiné obce, v konečném součtu nic pozitivního nepřináší a toliko konzervují neblahý *status quo* do té míry, až problémy vzájemného soužití jednoho dne eskalují a rozšíří se na území celé České republiky.

V oblasti vzájemného soužití občanů platí více než kde jinde, že se obce musí sjednotit a požadovat na orgánech státu, aby stát dostal svým závazkům a povinnostem, které vůči územní samosprávě má. Solidarita obcí a efektivnost řešení by měla předcházet rychlé reakci na vlastní aktuální problémy, především vyzýváme k solidaritě větších měst s malými obcemi, které mají podstatně méně nástrojů, jak možnou eskalaci vzájemného soužití svých obyvatel řešit. Přirozeným místem pro tuto snahu je Svaz měst a obcí České republiky, který je v českém prostředí jediným respektovaným partnerem státu hovořícím za územní samosprávu. Postupujme jednotně a solidárně, než bude opravdu pozdě!

Sociální bydlení

V oblasti sociálního bydlení odmítáme taková řešení, která by vedla k přenesení odpovědnosti pouze na obce, aniž by byly předem a jednoznačně kvantifikovány náklady na realizaci tohoto institutu a především vyčleněny finanční prostředky ze státního rozpočtu na rozvoj sociálního bydlení.

Nesouhlasíme s tím, aby se oblast sociálního bydlení hradila primárně z dotačních prostředků EU. Z důvodu další udržitelnosti nově vytvořeného systému by sociální bydlení mělo být financováno zejména z národních zdrojů. Města a obce by neměly být při realizaci sociálního bydlení odkazovány na zmíněné dotační tituly EU, které jsou poskytovány jen na určitý čas, dokud nebude vyřešeno, jak bude celý systém financován následně. Právě v tomto postupu státu spatřujeme nebezpečí přenášení odpovědnosti ze státu na obce.

V souvislosti s diskusí o sociálním bydlení je důležitá optimalizace celkového počtu ubytoven tak, aby stát a obce mohly rychle a účinně zasáhnout v případech, kdy jsou k účelu ubytování využívány budovy, jež k tomuto účelu nebyly zkolaudovány, je překračována jejich kapacita a nemovitosti nesplňují potřebné hygienické předpisy.

Je nezbytné sjednotit praxi v poskytování doplatku na bydlení tak, aby nedocházelo ke zneužívání této dávky. Navrhujeme kontrolu vyplácení doplatku na bydlení do jednoho bytu nebo do jedné obytné

místnosti, aby v jedné místnosti fiktivně nebydlely desítky osob. Pro systémové zlepšení vyplácení dávek a po ověření v praxi Úřadu práce navrhujeme sloučení dávek příspěvku na bydlení a doplatku na bydlení do dávky jedné, což přinese zlepšení v evidenci i kontrole.

Je nezbytné taxativně stanovit optimální výši měsíčního příspěvku na služby a energie podle plochy bytu a počtu osob v něm. Opakovaně příspěvek vyplácet pouze na základě skutečně vynaložených nákladů předešlého období dle předloženého vyúčtování s ohledem na nedoplatky a přeplatky. Naléhavě požadujeme dopracování systému cenových map a zastropování platby nájemného, aby bylo zabráněno nepřiměřenému obohacování majitelů bytů a bytoven určených k sociálnímu bydlení (a placených z dávek na bydlení) a tím i sestěhovávání sociálně slabých komunit do problémových lokalit.

Trvalý pobyt

Stále roste počet osob s trvalým pobytem na ohlašovně obecních úřadů. Institut trvalého pobytu na ohlašovně měl být jen pomocný, např. pro občany v cizině či opravdové bezdomovce, aby se v těchto případech určila místní příslušnost. Na současném výsledku nárůstu počtu osob na ohlašovně se podepsala zejména praxe exekutorů. Nadále trváme na tom, aby měl vlastník nemovitosti právo ovlivňovat svým rozhodnutím přihlášení k trvalému pobytu. Zároveň zásadně žádáme, aby ohlášení trvalého pobytu bylo spojeno nejen se souhlasem majitele nemovitosti, ale bylo vázáno na stavební a hygienickou normu příslušného obytného prostoru. Tím se zamezí nahlášení trvalého pobytu nadměrnému počtu osob do neodpovídajících prostorů.

Navrhujeme, aby evidenční systém trvalého pobytu byl doplněn o institut přechodného pobytu tzv. policejní systém, který byl účinný do roku 2000. Zrušený institut přechodného pobytu nebyl v rozporu se svobodou pohybu a pobytu, naopak v současné době je využíván v mnoha členských zemích EU s demokratickou tradicí, jako například v Německu a Rakousku. Ani ústavní soud při posuzování ustanovení § 10 odst. 5 zákona o evidenci obyvatel z roku 2000 rozpor se svobodou pohybu a pobytu neshledal.

Bezpečnost

Požadujeme zvýšení počtu policistů České republiky, stejně jako počtu členů dalších složek Integrovaného záchranného systému, zejména pak do lokalit, v nichž vzniká nebezpečí spojené s existencí sociálně vyloučených lokalit. Žádáme, aby zvýšená pozornost odborných policejních týmů byla věnována lokalitám, které jsou přímo ohroženy výrobou a distribucí drog, lichvou, a tím i následnou závažnou trestnou činností.

V této souvislosti žádáme

- a) důsledněji postihovat všechny formy trestné činnosti, včetně drobné majetkové kriminality nezletilých a významně zvýšit postihy v případě opakované trestné činnosti.
- b) opakované přestupky posuzovat jako trestný čin; v této souvislosti zprovoznit a zpřístupnit centrální registr přestupků, se kterým by mohly pracovat municipality v České republice; umožnit využití dat v tomto registru tak, aby nebylo možné se vyhýbat placení dluhů v režimu správní agendy.
- c) zamezit legalizaci trestné činnosti v provozovnách typu heren, zastaváren, výkupu odpadů; zejména v případě výkupu odpadů zákonným předpisem jednoznačně stanovit zákaz výkupu kovů od fyzických osob.

Vzdělávání

Odmítáme snahy realizovat reformu regionálního školství proto, aby došlo k ušetření finančních prostředků, které do regionálního školství vynakládá stát. Nesouhlasíme se stále se zvyšujícím počtem žáků ve třídách ZŠ na jedné straně a Agenturou podporované rušení speciálních škol na straně druhé. V případě, že bude reforma řešit zkvalitnění regionálního školství, pak tato reforma musí být podložena ekonomickou analýzou a vyčleněním finančních prostředků státu.

Požadujeme, aby bylo systémově vyřešeno vytvoření vazby výplaty dávek na plnění školní docházky a školních povinností. Doporučujeme, aby byla výrazně zpřísněna odpovědnost rodiny za plnění povinné školní docházky a byly pro školy připraveny nástroje, které umožní řešit problémy s žáky a jejich rodiči, na které standardní kázeňské tresty užívané ve školách vůbec nepůsobí.

Požadujeme, aby byly zmírněny, či alespoň dále nenavyšovány administrativní nároky na školy, zejména pak aby nedocházelo k rozšiřování úkonů, které probíhají ve správním řízení.

Odmítáme, aby byla prioritně novelou školského zákona řešena podpůrná opatření, která zavedou do našich škol a školských zařízení prvky „pozitivní diskriminace“ např. zajištění jízdového, stravného, náklady na pomůcky, náklady na výlety, na mimovýukové aktivity, alokace míst v MŠ.

Zaměstnávání

Žádáme, aby došlo k okamžitému personálnímu posílení Úřadů práce tak, aby tyto byly schopny znovu začít řešit problematiku aktivní politiky zaměstnanosti a to nejen v obcích se sociálně vyloučenými lokalitami. Žádáme, aby byla posílena terénní a kontrolní činnost Úřadů práce a tím omezeno také zneužívání sociálních dávek.

Žádáme, aby došlo k hledání vhodných nástrojů, jak docílit vytvoření a uchování pracovních návyků u všech skupin obyvatelstva. Jako jednu z možných forem této pomoci obnovit co nejdříve motivační finanční odměnu za výkon veřejné služby. Jsme přesvědčeni, že stát a obce musí sehrávat nezbytnou roli zaměstnavatelů ohrožených skupin obyvatelstva. I v případě veřejně prospěšných prací je však nutné stanovit takový motivační systém, aby se vyplatilo se do těchto prací zapojit.

Žádáme, aby zvýšená pozornost a pomoc byla zaměřena do oblastí s vysokou nezaměstnaností, která patří mezi primární příčiny sociálních nepokojů. Žádáme, aby procento nezaměstnanosti v regionu bylo důležitým kritériem při přidělování dotačních prostředků pro zajištění veřejně prospěšných prací.

Mezinárodní spolupráce

Žádáme o zpracování analýzy, která popíše praxi samospráv v oblasti sociálního začleňování v zemích Evropské unie, zejména v zemích s tradiční demokracií např. Francie, Německo. V návaznosti na výsledky analýzy budeme důsledně požadovat, aby nebyly od České republiky vyžadovány jiné aktivity, než je tomu v ostatních zemích.

Role státu v oblasti sociálního začleňování

Doporučujeme, aby byla specifikována role státu, samospráv a neziskových organizací. Jsme přesvědčeni o tom, že nevládní a neziskové organizace musí působit v souladu se zájmy státu a samospráv.

Agentura pro sociální začleňování (dále jen „Agentura“) je v současné době jedním z hlavních nositelů politiky sociálního začleňování. Od doby svého vzniku nedosáhla hmatatelných výsledků a nebyl

dokončen ani pilotní projekt, v rámci kterého Agentura vznikla. Navíc Agentura své působení ve vybraných městech a obcích podmiňuje dalšími finančně i administrativně náročnými požadavky.

Jako vážný problém vztahu mezi obcemi a Agenturou se jeví nedostatečná komunikace ze strany současného vedení Agentury. Obce by především uvítaly vstřícnější postoj vedení Agentury, který by akceptoval jejich reálné ekonomické, finanční a personální možnosti. Agentura často vystupuje nikoliv jako partner obcí, nýbrž jako nadřízený orgán, vedení Agentury je jen v ojedinělých případech ochotno k diskusi a kompromisu. V řadě měst a obcí České republiky vyústily neshody ve vzájemných vztazích s Agenturou k jejímu odchodu z dané lokality za jednostranné medializace celého problému v neprospěch územní samosprávy jako celku. Nedostatečná komunikace vedení Agentury v konečném důsledku snižuje možnost zdárné realizace celého procesu sociálního začleňování.

Žádáme změnu personálního obsazení vedení Agentury a změnu jejich pravomocí tak, aby se stala konzultační agenturou v oblasti sociálního začleňování; po ukončení čerpání Evropských fondů (2015) požadujeme její převedení pod pravomoc některého z ministerstev.